

ARTE PLASTICE, DECORATIVE ȘI DESIGN FINE, DECORATIVE ARTS AND DESIGN

REPERE CONCEPTUAL-ESTETICE PRIVIND UTILIZAREA PLEIN-AIRULUI CU STUDENȚII

CONCEPTUAL-AESTHETIC GUIDELINES REGARDING THE USE OF THE PLEIN-AIR WITH STUDENTS

ION JABINSCHI¹,

master în artele plastice și decorative, lector universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice
<https://orcid.org/0000-0002-4265-5908>

CZU 75.022.81

7:37.02

DOI <https://doi.org/10.55383/iadc2023.28>

Autorul punctează repere pentru o receptare corectă și eficientă a mediului înconjurător redat pe suprafața tabloului/pânzei direct în sânul naturii. Aplicând tehnici și tehnologii picturale, studenții/educabilii însușesc cele mai importante structuri și modele ale tabloului artistic al/din naturii/ă, se familiarizează cu sistemul perceptiv-vizual și estetic; începe formarea și stabilirea atitudinilor și relațiilor cu lumea/mediul înconjurător, cu raportul artistului plastic/pictorului față de natură și față de sine ca relație de cunoaștere care este dat de raportul subiect-obiect, pe care îl poate reda/expune într-o viziune proprie în/ prin creația sa. Creația prin pictură în plein-air presupune o aprofundare a cunoștințelor și practicarea/exersarea continuă, materializarea ideilor prin culori, care este o metoda eficientă de educație artistico-estetică.

Cuvinte-cheie: *plein-air, artist plastic, educație, percepție vizuală, pictură*

The author points out the guidelines for a correct and efficient reception of the environment rendered on the surface of the painting/canvas directly in the bosom of nature. Applying pictorial techniques and technologies, students/learners acquire the most important structures and models of the artistic picture of/from nature, familiarize themselves with the perceptual-visual and aesthetic system; begins the formation and establishment of attitudes and relationships with the world /surrounding environment, with the plastic artist/painter's relationship with nature and with himself as a knowledge relationship that is given by the subject-object relationship, which he can render/expose in a vision of his own in/through his creation. Creation through plein-air painting, involves a deepening of knowledge and continuous practice/exercise, the materialization of ideas through colors, which is an effective method of artistic-aesthetic education.

Keywords: *plein-air, plastic artist, education, visual perception, painting*

Introducere

Pentru a avea idealuri de viață artistico-estetică și socială, cât și a pentru a fi capabili a atinge conștient gradul superior de conștientizare și de manifestare în autodeterminarea profesională, este necesar a îndrepta conștiința studentului/educatului către studiul *en plein-air*². Cercetarea noastră³ [1 p. 123-128] este axată pe studiul artelor plastice la facultate și are ca scop formarea unei personalități creative deschise, manifestată în imaginație și gândire spațială dezvoltată, spirit de observație,

1 E-mail: ionjabinschi78@gmail.com

2 Plein-air — pictură practică în aer liber, în scopul sugerării atmosferei și a luminii specifice peisajului natural. <https://dexonline.ro/definitie/plein-air>.

3 Cercetarea întreprinsă este o continuare-completare a lucrării științifice publicată în revista științifică AMTAP: Învățământul artistic — dimensiuni culturale: Conferința științifică internațională, 15 aprilie 2022.

inițiativă și independență în gândire, gust estetic, capacități dezvoltate la nivelul potențialului maxim, formarea unei viziuni mai complexe asupra picturii de șevalet și/sau picturii murale, cât și dezvoltarea competențelor tehnice, sociologice și estetice, tratând toate aspectele concepției picturii de la elaborare până la transpunerea lor practică în material.

Lucrul în *plein-air* contribuie la formarea gustului artistic și dezvoltă asemenea calități precum imaginația, competența de analiză conștientă a formelor văzute și traducerea impresiilor vizuale în formă plastică [2]. Axându-ne pe studiul efectuat de V. Pâslaru [3], am stabilit că raportul artistului plastic/pictorul față de natură și față de sine ca relație de cunoaștere este dat de raportul subiect-obiect. Deoarece existența umană este unitară în diversitatea ei, raportul de cunoaștere al omului cu lumea (universul exterior) și cu sine (universul interior/intim) se manifestă în varii forme de cunoaștere și anume în cea artistico-estetică [3 p. 23]. Cercetătorul menționează: „Cunoașterea artistico-estetică este un tip aparte de cunoaștere, realizată prin trăire (emoțională) — imaginație — gândire — creație (artistice), orientate spre cunoașterea de sine și spre crearea universului intim uman” [3 p. 25]. Asociind și identificând termenul *educație* cu termenul *cunoaștere*, autorul deduce/constată că cunoașterea formează și dezvoltă ființa umană, o culturalizează, iar *educația* este aferentă cunoașterii, o însoțește și o realizează [3 p. 33], căci tot ce face omul se face pentru om pe tot parcursul vieții, având și o consecință, un rezultat educativ [3 p. 42-43], iar esențialul este invizibil ochilor, dar, putem spune, vizibil viitorului.

Plein-airul-o metodă eficientă de educație

În această ordine de idei, V. Pâslaru subliniază că cercetarea pedagogică (cunoscută și cu numele de *educație*) are o finalitate precisă — desăvârșirea personalității umane, iar pedagogia ca știință are semnificație dublă: 1) teoretico-explicativă, pentru că oferă teorii științifice despre fenomenul educațional și 2) praxiologică, deoarece construiește instrumente de aplicare-implementare a valorilor teoretice specifice în practica educațională — metode, mijloace, procedee, tehnici de lucru [3 p. 43]. Se știe că cunoașterea umană este diferită atât în funcție de obiectul de cunoaștere cât și *în funcție* de scopul și instrumentele acestuia. Receptorii de artă se mulțumesc cu starea de contemplare pe care le-o provoacă operele artistice. Iar omul, conchide cercetătorul, realizează patru tipuri fundamentale de cunoaștere principial diferite: cunoașterea mitico-religioasă și cea empirică (practică, experimentală), care au dezvoltat ulterior cunoașterea artistico-estetică și cunoașterea științifică [3 p. 45]. Urmărind cunoașterea artistico-estetică, putem observa că obiectul cunoașterii, opera de artă, deși are forme materiale de existență, acestea sunt niște chei care deschid căile cunoașterii, obiectul cunoașterii existând doar ca potențialitate. Existența reală a operei de artă se produce gradual în timpul cunoașterii, a receptării, în procesul căreia opera este re-creată, adică interpretată în lucrare prin prisma, capacitatea creatorului de a reda/reprezenta a re-crea mediul înconjurător în *plein-air*. În afara receptorului obiectul cunoașterii artistice nu există decât ca potențialitate, el este sesizat prin activitatea de receptare a subiectului cunoscător. Gândirea cunoașterii artistico-estetice este numită gândire artistică, în care predomină imaginile, simbolurile și semnificațiile [3 p. 46-47] cu care operează artistul plastic.

În această ordine de idei, menționăm *plein-airul* drept una dintre metodele cele mai eficiente de educație artistico-plastică a studenților/educabililor, în special, de formare-dezvoltare a abilităților *percepției vizuale* prin creații proprii de pictură. Îmboldul emoțional de a crea o operă plastică depinde de efectul senzorial coerent legat de *percepția vizuală*, care este acțiunea omului de a percepe lumea prin intermediul viziunii artistului. Sistemul ei constructiv este cel mai important, deoarece atinge starea sufletească și cea psihologică a creatorului, obiectul receptării fiind reflectat în organele de simț și datorită acțiunii vizuale, realizată în coerență cu gândirea creativă [1 p. 123].

Artistul plastic — educabilul producător al operelor de artă și al culturii

Funcția receptorului de artă, care este determinată congenital, în viziunea lui V. Pâslaru, indică omul ca unica ființă aptă să creeze și să recepteze frumosul artistic, fiind dublu unitară: de a decoda

mesajul operei prin descifrarea elementelor limbajului artistic, adică de a descoperi valoarea imanentă a operei, și de a adăuga operei de artă o valoare proprie, numită *valoarea in actu* (datorită faptului că este creată în procesul receptării) sau *valoarea adăugată*, *valoarea receptorului*. Cercetătorul mai menționează că activitatea umană de producere a operelor de artă nu poate fi realizată de un singur subiect (individual sau colectiv), ca să se poată afirma că opera de artă există prin sine ca orice alt lucru al realității obiective, ci neapărat este realizată de doi subiecți (individuali sau colectivi): autorul și receptorul. Tablourile și peisajele create prin cuvinte, sunete, culori etc. nu pot exista ca fenomene artistice altfel decât fiind re-construite, re-create de percepția, imaginația și gândirea artistică a elevului/studentului receptor, deoarece opera de artă „nu conține” ceva, ca în cazul lucrurilor cunoscute științific, ci sugerează imagini, acțiuni, provoacă gânduri, idei, emoții estetice, stări sufletești etc. [3 p. 280].

Funcția profesorului de educație artistico-plastică este nu numai să-l ajute pe elev/student să cunoască specificul artelor plastice pentru o percepție independentă cât mai adecvată a *valorii imanente*, ci și să-l ajute să producă *valoarea in actu* a operei de artă, s-o completeze, s-o facă să existe ca atare prin re-crearea valorii imanente și prin crearea valorii receptorului [3 p. 281].

În educația artistico-estetică, cercetând studiul lui G. Văideanu, bazat pe ideile lui Platon și Aristotel, punctată cu deschideri pentru aplicare practică de către Schiller în *Scrisori despre educația artistică*, V. Pâslaru menționează ideea constituirii esteticii în știință pozitivă, care devine împlinită abia în sec. XX. În rezultat, apare termenul de *pedagogie estetică*, care, ca ramură distinctă a științelor educației, are ca prim obiectiv stabilirea *idealului educațional*, acestea descinzând din filosofia greacă *kalokagathia* (frumos și bun) [3 p. 282].

Urmărind conceptul lui Kant, V. Pâslaru precizează că natura există într-un sistem complex de determinați, de unde reiese că și reflectarea/cunoașterea ei are caracter determinativ. Lumea artei însă (= a suprasensibilului) este autoreflexivă. În raport cu natura, omul este determinat și determinativ, în raport cu arta este *autoreflexiv*. Natura îi impune raporturi materiale, iar arta îl invită la autoreflexivitate și creație. În raport cu natura, omul cunoaște lumea prin reflecție. În raport cu arta, omul se cunoaște pe sine în lume și lumea în raport cu sine. Prin cunoașterea artistico-estetică omul avansează din natură în cultură, cultura fiind definită drept totalitatea valorilor create de om. Creând cultura, omul creează continuu și o nouă lume, și un nou eu în raport cu lumea dată și lumea în raport cu sine [3 p. 282].

Importanța studiului în *plein-air*

Pentru a crea în sânul naturii este important să faci primul pas, să mergi în/la natură, să prinzi momentul când răsare sau apune soarele, să observi cum se schimbă nuanța cromatică în diferite stări ale naturii, a unuia și aceluiași loc/spațiu, în timpul ceții sau când ea dispare, sau în/la redarea celor patru anotimpuri ale anului (primăvară, vară, toamnă și iarnă). Aflându-te în sânul naturii, vei fi/ești impus să reușești să redai starea afectivă, să folosești diferite tehnici de realizare a picturii, fie materialele moi pentru executarea desenului (cărbunele, sosul de diferite nuanțe, sanguina, sepia etc.) sau cele ale picturii (pastelul, acuarela, culorile acrilice sau uleiul), cu ajutorul *căroră* vei reuși să surprinzi/imortalizezi momentul ce/de care te-a/ai fost surprins/inspirat. Fiind afectat de starea mediului exterior, vei încerca să redai emotiv ceea ce percepi vizual și atunci imboldul lăuntric nu îți va permite/nu te va lăsa în pace/indiferent, până când nu vei realiza lucrarea/scopul propus. Dacă nu îți reușește, vei fi nevoit să revii la punctul inițial, în același loc, pentru a finisa cele începute, pentru a-ți satisface dorința/pofta de a immortaliza cele văzute/re-trăite la momentul afecțiunii. Sarcinile studiului sunt strict necesare pentru studierea și redactarea/re-crearea anumitor stări, acțiuni și forme concrete, care duc la însușirea și obținerea de abilități în plan profesionist.

Studierea realității înconjurătoare, perceperea și înțelegerea diferitor stări ale naturii și ființei umane sunt motive care pot servi drept material plastic pentru crearea unor noi opere artistice la *plein-air*. Studentul/artistul plastic trebuie să studieze obiectul pictat în diferite ipostaze, să reflecte

influența mediului înconjurător asupra obiectelor și omului, influența luminii și perspectivei spațiale asupra culorilor și tonalității lor. Iar în desen este important lucrul cu modelul în mișcare, exerciții care le vor ajuta studenților să redea formele plastice în mișcare, să-și dezvolte spiritul de observație și memoria vizuală, să învețe să se orienteze rapid în rezolvarea sarcinilor compoziționale în procesul de lucru cu modelul, descoperind/cercetând atât studiul practic și tehnologic cât și raporturile dintre ele, abordând toate aspectele conceptului artistic de la elaborarea proiectelor/lucrărilor propuse până la transpunerea lor în material.

Plein-airul are drept obiectiv studierea tradițiilor, cercetarea unor noi zone vizual-artistice de explorare și experimentare, adaptate creativ la/cu posibilitățile plastice oferite de operele de artă a maștrilor consacrați.

În prezent artistul plastic creează într-un mediu unde domină tehnologiile avansate, unde abundă un „noian” de informație de diversă calitate, unde evenimentele sunt concentrate la maxim, unde prevalează emoțiile. Și opera de artă „ieșită” de sub penelul artistului plastic trebuie să ne atragă, să ne cointerezeze, să propună un mesaj bine gândit, chibzuit.

Executarea sarcinilor și respectarea etapelor procesului de studiu, exersarea zilnică, continuă pentru a căpăta îndemănare în execuție, aprofundarea cunoștințelor teoretice, toate acestea vor permite viitorului specialist să stăpânească la maxim mijloacele de expresie pentru a crea o adevărată operă de artă (pictură). Numai prin educație opera de artă în pictură va dovedi o vitalitate deosebită și va realiza o deschidere a conștiinței spre estetic, spre frumos [4 p. 180].

În cercetările sale, V. Pâslaru accentuează că educația are ca acțiune cel mai complex și mai valoros fenomen — omul. Datorită caracterului individual-personalizat al gândirii, care este necesar în virtutea acțiunii universale a principiului unității singular-particular-universal, sunt posibile definiții particulare ale educației. Modalitatea, deși se definește și se constituie în funcție de alți factori și condiții ale educației, are o idee proprie, *cum*-ul fiindu-i indispensabil acestui tip de activitate umană, fapt recunoscut ca axiomă de către toți subiecții educației din toate țările lumii, pentru care elaborarea prealabilă a proiectelor educativ-didactice este obligatorie [5 p. 32].

Caracterul specific uman al educației este determinat în esența ființei: *de a fi în devenire*. Omul este om prin faptul că devine om. Prin reflectarea lumii și a sinelui în lume, conștiința îl provoacă pe om la schimbare în raport cu sine și cu lumea, astfel mai creând sinele și lumea [5 p. 33]. Rațiunea existenței ființei umane depășește propria ființă și se extinde asupra lumii întregi. Misiunea omului, artistului plastic în lume este de a spiritualiza lumea în care trăiește. Rezultatele activității sale sunt lucruri adevărate, bune și frumoase, create în contextul dreptății sociale și a libertății personale [5 p. 34].

Concluzii

Studiul la *plein-air* oferă studentului posibilitatea de a face diferența dintre diferite stări ale mediului înconjurător, îl ajută să dezvolte spiritul de observație și imaginația artistică, să valorifice diferențierea raporturilor cromatice din interior și exterior și importanța lor de exprimare în diverse tehnici și tehnologii ale picturii de șevalet, rezolvând diverse probleme de creație apărute pe parcursul studiului, atât practic și tehnologic cât și raporturile dintre ele, care vor permite elaborarea și lansarea noilor idei creative, vor influența potențialul de a lua decizii corecte în selecția materialelor și tehnicilor ce urmează a fi utilizate la crearea lucrărilor artistice personale cât și de interes public. Totodată, *plein-airul* duce la formarea unei viziuni artistice originale și dezvoltă competențe tehnice și estetice, abordează toate aspectele conceptului artistic de la elaborarea proiectelor până la transpunerea lor în material.

Prin socializarea conștiinței studentului asupra studiului *en plein-air* se poate atinge gradul superior de conștientizare și de manifestare în autodeterminarea profesională, în formularea conștientă a idealurilor de viață artistico-estetică și socială.

Referințe bibliografice

1. JABINSCHI, I. Influența plein-airului la dezvoltarea percepției vizuale a studenților în pictură. In: *Învățământul artistic — dimensiuni culturale: conf. șt. internațională*, 15 apr. 2022 [online]. Chișinău: Notograf Prim, 2023, pp. 123-128 [accesat 03 mar. 2023]. ISBN 978-9975-84-176-4. Disponibil: https://amtap.md/assets/pdf/Invatamant_artistic-dimensiuni_culturale.15.04.2022%20tipar.pdf
2. *Ghid pentru practica Plein-air, Catedra de pictură* [online]. [accesat 03 mar. 2023]. Disponibil: https://old.upsc.md/wp-content/uploads/2017/03/stud_fac_apd_ghid_pract_pict.pdf
3. PĂSLARU, V. *Epistemele educației moderne: reactualizare, redefinire*. Chișinău: Pontos, 2023. ISBN 978-9975-72-708-3.
4. JABINSCHI, I. Particularitățile picturii în tehnica pastelului în dezvoltarea percepției vizuale la studenți. In: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică* [online]. 2018. Chișinău: Notograf Prim, 2018, nr. 1 (32), pp. 174-181 [accesat 03 mar. 2023]. ISSN 2345-1408. Disponibil: https://revista.amtap.md/wp-content/files_mf/155566785732_jabinschi_i.pdf
5. PĂSLARU, V. *Educație și identitate: termeni de referință*. Chișinău: Știința, 2021. ISBN 978-9975-85-317-0